



Oponentský posudek bakalářské práce

Název práce: Zátěžové faktory v praxi pracovníka v sociálních službách se seniory

Autor práce: Bc. Julie Kašparová

Obor studia: SCHP

Posudek vypracoval: Mgr. Karel Šimr, Ph.D.

Datum: 5.5. 2022

Předložená práce si klade za cíl identifikovat zátěžové faktory ve vybraných sociálních službách pro seniory, konkrétně v pobytovém zařízení a v terénní osobní asistenci. Jejím obsahem je charakteristika seniorů jako cílové skupiny sociální práce, představení základních sociálních služeb pro seniory a jejich zaměstnanců. Otázce zátěžových faktorů se autorka věnuje nejprve teoreticky, poté v rámci vlastního výzkumu mezi pracovníky.

Jednotlivé kapitoly jsou zpracovány velmi stručně. Naopak poměrně značnou část v nich tvoří citace, které jsou sice řádně označené, ovšem bylo by dobré je lépe provázat s vlastním textem.

V textu do značné míry splývá pojem zátěžové faktory a zátěžové situace. Autorka pojmy používá v podstatě synonymně. Proto není dostatečně rozlišováno mezi situacemi, v nichž napětí vzniká, a faktory, které zátěž ovlivňují (např. v kap. 4.2.2. o zátěžových faktorech v pobytových službách autorka dále hovoří o zátěžových situacích).

Faktory jsou rozlišovány na organizační a psychické – a to související s pracovníkem a klientem. Nicméně teoretické pojednání i výsledky výzkumu poukazují spíše na skutečnost propojení těchto faktorů: řada zátěžových faktorů např. v jednání s klientem nebo jeho rodinou nesouvisí s faktory na straně pracovníka ani klienta, ale spíše organizace, která nevytvořila dostatečné podmínky a prostředí pro kvalitní práci (na jednom místě je přímo zmíněn rozpor mezi prezentací organizace navenek a realitou uvnitř). Tato skutečnost ovšem není v práci kriticky reflektována.

K problémovým a oboustranně zátěžovým situacím ovšem musí nutně vést přístup autorky k sociální práci, o němž svědčí řada míst v textu. Na s. 21 sice správně hovoří o potřebě komunikačního dojednávání spolupráce (spíše než často uváděného pojmu pomoci), ovšem na jiných místech je možné vnímat spíše paternalistický a mocenský přístup. Např. na s. 23 čteme: „Rozhodující volbu v tom, kam se péče bude ubírat má vždy pracovník. Jednání klienta není určující, pracovník na něj sice bere zřetel, ale zodpovědnost za to, zda k práci s klientem přistoupí jako ke spolupráci a nabídne pomoc nebo za klienta převezme starost a kontrolu je primárně na něm.“ Tento přístup dle mého názoru přímo odporuje soudobému pojetí sociální práce, založenému na lidských právech a konceptu lidské důstojnosti. Tento chybný koncept pak nutně vede ke zbytečným dilematům, v nichž obě řešení jsou zcestná.



Viz s 22: „... pracovník osciluje mezi nabízením pomoci a přejímáním kontroly nebo starosti o něj.“ Pracovník nemá přejímat kontrolu ani jednostranně nabízet pomoc, ale dojednávat spolupráci s klientem a jeho rodinou, opatrovníkem apod., nakolik je to pochopitelně např. v kontextu daného onemocnění, způsobilosti k právním úkonům apod. možné. Řada zátěžových faktorů má podle mého názoru zřejmě kořen spíše v tomto nerovném zacházení, než v psychických charakteristikách klientů či pracovníků.

V etické rovině vnímám rozpačitě tvrzení o tom, že negativním faktorem může být přílišná láska ke klientům, přičemž jde spíše o praktický problém nastavení hranic, postoje či profesionality.

Domnívám se, že předloženou práci je možné akceptovat (a k obhajobě ji doporučuji), ale její obhajoba vyžaduje kritickou (sebe)reflexi autorky a její vyjádření k naznačeným okruhům, které jsem v oponentské posudku označil jako problematické.